

Mart 2021

SERMAYE ŞİRKETLERİNDE BÖLÜNME

(Demerger of Stock Corporations)

(Bu makale 15 Mart 2021 tarihinde Av. Dr. Umut Kolcuoğlu'nun Dünya Gazetesi'ndeki Hukuk Notları başlıklı köşesinde yayımlanmıştır.)

Günümüzde, şirketler finansal durumlarını ve operasyonel faaliyetlerini yeniden tasarlayarak değişen piyasa koşullarına uyum sağlamaya ve karlılıklarını artırmaya çalışıyorlar. Bunu şirket yeniden yapılandırması çerçevesinde çeşitli şekillerde gerçekleştirebiliyorlar. Önceki yazılarımızda, yeniden yapılandırma türlerinden şirket birleşmelerinin bazı özel görünümünü ele almıştık, bu yazımızda ise sermaye şirketlerinde bölünmeyi inceleyeceğiz.

Şirket bölünmesi, bir şirketin işletme malvarlığının tamamının veya bir bölümünün başka bir şirkete veya şirketlere devredilmesi ve bunun karşılığında bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketlerde pay iktisap etmesi olarak açıklanabilir. Bölünme sözleşmesinde, bu devir karşılığında ortaklar yerine doğrudan bölünen şirketin pay iktisap etmesi de düzenlenebilir. Türk hukukunda bölünme ancak kooperatifler ve sermaye şirketleri açısından mümkün, biz bu yazımızda daha yaygın kullanılan, sermaye şirketlerinde bölünme üzerinde duracağız.

Bölünme tam ve kısmi olmak üzere iki şekilde gerçekleşebilir. Tam bölünme ile bölünen şirket tasfiyesiz olarak son buluyor ve tüm malvarlığı bölümlere ayrılarak en az iki devralan şirkete geçiyor. Kısmi bölünmede ise bölünen şirket malvarlığının bir kısmını bir veya birden fazla şirkete devrederken, kalan kısmı ile ticari faaliyetlerine devam ediyor. Diğer bir ifadeyle, kısmi bölünmede bölünen şirket hukuki varlığını devam ettiriyor.

Şirketler bölünmeye birçok farklı nedenle başvurabiliyorlar. Genel olarak birleşmeden farklı ve hatta ona zıt nedenlerle bölünme işlemini gerçekleştiriyorlar. Örneğin, şirketler özellikle yönetimi zorlaştıracak derecede büyüdüğünde ve ana faaliyet konularından uzaklaştığında çekirdek işletme konularına dönmek için bölünmeyi tercih edebiliyorlar. Ayrıca, holding sistemine geçişte veya şirketler topluluğunda şirketlerin, topluluk politikası ve uzmanlık alanlarına göre yeniden düzenlenmesinde bölünme yöntemine başvurabiliyorlar. Şirketler ticari olarak riskli faaliyetleri, nispeten daha risksiz ve istikrarlı faaliyetlerden ayırmak, değişen mevzuata uyum sağlamak ve hatta kamusal bir makamın (örneğin Rekabet Kurumu) iznini almak için de bölünmeye yönelebiliyorlar.

Türk Ticaret Kanunu'nun şirket bölünmesi için öngördüğü bir başka ayırım ise simetrik ve asimetric bölünme. Şirketler, tam ve kısmi bölünme işlemlerini gerçekleştirirken, simetrik veya asimetric olarak da bölünmeyi seçebiliyorlar. Simetrik bölünmede taraflar, devralan şirkette payları oranında ortaklık haklarına sahip oluyorlar. Asimetric bölünmede ise bölünen şirketin ortaklarına, devralan veya yeni kurulan şirkette, bölünen şirketteki pay oranları değiştirilerek pay veriliyor. Böylelikle, asimetric bölünmede şirketlere ortaklık yapılarını esnek bir biçimde farklı şirket çatıları altında

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

yeniden yapılandırma olanağı sunuluyor. Şirketlerde ortaklar arasında çıkabilecek sorunlar veya başka ticari tercihler sebebiyle ortaklık ilişkisinin aynen devam ettirilmek istenmediği hallerde, asimetrik bölünme önemli bir çözüm modeli oluşturuyor.

Hem simetrik hem asimetrik bölünmede pay sahipliği değişen oranlarda belirleniyor olsa da ortaklık haklarının korunması esas. Özellikle asimetrik bölünmede, bölünen şirketin ortaklarından devralan şirketlerden birinde payları daha düşük oranda belirlenenler, buna karşılık devralan diğer bir şirkette daha fazla pay alarak ortaklık haklarını ekonomik değer olarak korumuş oluyor. Asimetrik bölünme pay dağılımında doğurabileceği kapsamlı sonuçları nedeniyle daha yüksek karar yetersayılarına tabi. Bölünmeye katılan şirketlerde sermayenin yüzde doksanına karşılık gelen payları temsil eden ortakların olumlu oyuyla bölünmenin genel kurulda onaylanması gerekiyor.

Tüm bu olanakların yanında şirket bölünmesi vergisel kolaylıklar da sağlıyor. Kurumlar Vergisi Kanunu'nda belirlenen şartlar gerçekleştiğinde, şirketlerin yalnızca bölünme işlemine kadarki kazançları vergiye tabi oluyor, tam ve kısmi bölünmeden doğan kazançlar ise vergilendirilmiyor. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, ticaret hukukuna uygun fakat vergi kanunlarıyla uyumayan bölünme işlemlerinde şirketlerin vergisel avantajlardan yararlanamıyor olması.

Öte yandan, şirket bölünmeleri birtakım zorlukları da barındırıyor. Birleşmenin aksine bölünmede alacaklıların korunması için ilan ve teminat prosedürünün, bölünme kararı öncesinde gerçekleştirilmesi gerekiyor. İlan, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve ayrıntıları mevzuatta belirtilen surette yapılıyor. Bu ilanla bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları, alacaklarını bildirmeye ve teminat verilmesi için istemde bulunmaya davet ediliyor. Bu ilanların yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde, şirketler istemde bulunan alacaklıların alacaklarını teminat altına almak zorunda. Bu teminat prosedürü ile bölünme işlemi uzun bir zamana yayılabiliyor ve alacaklılar tarafından teminat istendiği durumda şirket büyük bir ekonomik yük altında kalabiliyor.

Sonuç olarak, bölünme, sermaye şirketlerine faaliyet kollarının, ortaklık ilişkilerinin ve pay dağılımının, şirkette kontrol ve hakimiyetin yeniden yapılandırılmasında geniş bir hareket alanı tanıyor. Şirketlerin değişen koşullara uyum sağlamalarına ve faaliyetlerini daha rekabetçi şekilde sürdürebilmelerine yardımcı oluyor. Bununla birlikte, bölünme projesine başlamadan önce, bu işlem ile amaçlanan ekonomik faydayı elde etmek için işin vergi hukuku ve alacaklılara etki boyutunun dikkatlice değerlendirilmesi gerekiyor.

İLETİŞİM

Av. Dr. Umut Kolcuoğlu

ukolcuoglu@kolcuoglu.av.tr